

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาไทยในอดีต เน้นให้ความสำคัญด้านเนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตรและ ขบวนการท่องจำ ไม่ได้ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การวัดและประเมินผลก็มุ่งเน้นตัว ความรู้ ความจำ มากกว่าการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ไม่มุ่งวัดทักษะในการประยุกต์เอาความรู้ไปใช้ แก้ปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ต่อมา ระบบการศึกษาไทยได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อิง กระบวนการคิดใหม่อย่างไรก็ตาม ผลจากการปรับปรุงหลักสูตรยังเป็นปัญหาอยู่ เช่น ความ ไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่ การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับ สถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้ และ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการ จัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของ ผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอันถึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ^๑

การศึกษาจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติมีคุณภาพ มี ศักยภาพ เพื่อเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ การศึกษาช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนอาศัย แล้วนำความรู้ ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหา รวมทั้ง สร้างสรรค์ชีวิต และสังคมให้ดีขึ้น^๒ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ใน

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า คำนำ.

^๒การดี อนันต์นาวี, หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒๑.

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจาก ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถ พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัด ประเมินผล รวมทั้ง การวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ^๕ และหมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา ว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ^๕

จากแนวคิดดังกล่าว การประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ จุดมุ่งหมายใหญ่ของการประถมศึกษาไทยนั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพบุคคลให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในวิชาความรู้พื้นฐาน เป็นผู้ที่มีศิลปกรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม มีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความนึกคิดเป็นประชาธิปไตย หากประชาชนเป็นผู้มีคุณภาพดังกล่าว ยังผลให้ประเทศได้รับการพัฒนาไปอีกด้วย^๖ โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน

ดังนั้นการบริหารการศึกษา งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษา เป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจาก

^๕คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ. ๒๕๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.

^๕สำนักงานรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

^๕ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์น การพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘.

^๖วิจิตร วรุตยงกูร, การบริหารโรงเรียน และการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ขนิษฐการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐.

งานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา” การจัดการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของการนำเอกสารหลักสูตรไปใช้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องทำ และมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการสอนพอสมควร การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมถูกต้อง จะเป็นเครื่องช่วยให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพปัจจุบันปัญหาการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นไปในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เยาวชน เนื่องจากพฤติกรรมของเยาวชนสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลว ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้สังคมหันกลับมาให้ความสำคัญ ด้านการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น และวิชาที่เน้นในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเยาวชน คือวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งวิชาพระพุทธศาสนายังประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอน อาทิ ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรม การใช้เครื่องมือวัดประเมินผล การศึกษาค้นคว้า ที่ขาดแหล่งเรียนรู้ ประกอบกับนักเรียน ให้ความสำคัญในวิชาพระพุทธศาสนา ค่อนข้างน้อย ส่งผลให้พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ในนักเรียนถดถอยลง ก่อให้เกิดความล้มเหลวด้านคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มขึ้นตามมาอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ ๒ เห็นความสำคัญ และให้ความสนใจในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จึงได้ศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชานี้ ให้มีคุณภาพต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน

^๑ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งเน้นเพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครู โรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี ใน ๖ ด้าน ดังนี้

๑. เนื้อหาของหลักสูตร
๒. การเรียนการสอน
๓. การใช้สื่อการเรียนการสอน
๔. บรรยากาศการเรียนการสอน
๕. การจัดกิจกรรมเสริม
๖. การวัดและประเมินผล

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ – ๖ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี จำนวน ๕ โรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ ๑.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑.๑ ประชากรและโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนประชากร
วัดประยุรวงศ์	๒๕๐
วัดดาวทอง	๒๕๐
วัดกระจับพินิจ	๒๗๐
วัดวิเศษการ	๒๓๐
วัดกัลยาณั	๓๐๐
รวม	๑,๓๐๐

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนในพื้นที่การศึกษา คือ โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ แห่ง ดังรายละเอียดตารางที่ ๑.๑ ข้างต้น

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา คำนวณและผู้วิจัยประมาณ ๖ เดือน โดย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี แตกต่างกันอย่างใด

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการดำเนินงานทั้ง ๕ ด้านของครูผู้ปฏิบัติการสอน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ด้านการวัดและประเมินผล

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการ รูปแบบ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู

การใช้สื่อการสอน หมายถึง มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย นำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

การจัดกิจกรรมเสริม หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ นอกจากการเรียนในชั้นเรียน

การวัดและประเมินผล หมายถึง เนื้อหา และลักษณะการออกข้อสอบ เกณฑ์การตัดสินการให้ระดับ และการรายงานผลการเรียน

ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ ๒ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน

๑.๗.๓ ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี